

VALSTYBĖS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO TARNYBOS PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS VIEŠŲJŲ RYŠIŲ IR KOMUNIKACIJOS SKYRIUS

PRANEŠIMAS ŽINIASKLAIDAI

2023 m. sausio 25 d.

Ilma Skuodienė: nuo seksualinio smurto kenčia vaikai – kaip mes galime tai sustabdyti?

Vaiko teisių gynėjai pastebi, jog kasmet augantis gaunamų pranešimų skaičius dėl vaikų patiriamo smurto, ne tik dėl fizinio, bet ir sunkiau atpažįstamo – seksualinio – rodo visuomenės nepakantumą smurtui prieš vaikus. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorė Ilma Skuodienė sako, jog pastaruoju metu viešojoje erdvėje plačiai aptariami seksualinio smurto atvejai tik įrodo, jog mūsų šalyje vis dar yra vaikų, kurie patiria seksualinį smurtą, tik galbūt ne visuomet apie tai išdrįsta prabilti ir paprašyti pagalbos, o suaugusiesiems galimai pritrūksta atidumo pastebėti vaiko siunčiamus pavojaus ženklus.

Kasmet vaiko teisių gynėjams gaunant daugiau pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus, kartu daugėja ir pranešimų dėl galimo smurto prieš vaikus. 2020 m. nuo smurto galimai nukentėjo 2486 vaikai, 2021 m. – 2594, o praėjusiais metais galimai nuo smurto nukentėjusių vaikų skaičius išaugo iki 2866.

Vaiko teisių gynėjų duomenimis, per 2020 metus mūsų šalyje dėl galimai nuo seksualinio smurto nukentėjusių vaikų užfiksuoti 185 atvejai, 2021 m. – 239 atvejai, o praėjusiais metais – 300 atvejų. Šių metų pirmąjį mėnesį tokių atvejų užfiksuota 22.

Pasak Tarnybos vadovės I. Skuodienės, seksualinis smurtas – viena iš smurto formų, kuri vis dar sunkiai atpažįstama ir įrodoma, nes dažnai nukentėjusieji vaikai dėl patiriamų stiprių jausmų slepia savo išgyvenimus, nedrįsta apie tai kalbėti ir kreiptis pagalbos. Ji atkreipia dėmesį, jog artimiausioje vaiko aplinkoje esantys žmonės turėtų būti atidūs ir jautrūs vaiko išgyvenimams, jo verbalinei ir neverbalinei kalbai, siunčiamam pagalbos šauksmui.

„Nuo seksualinio smurto nukentėjusiems vaikams gali būti sunku įvertinti, kas įvyko, suprasti pagal savo brandą jaučiamas emocijas ir nuspręsti, kaip reikėtų elgtis toliau, todėl jiems reikalingas ne tik artimųjų dėmesys, įsiklausymas, supratimas bei palaikymas, bet ir itin profesionali ir laiku suteikta specialistų pagalba“, – primena Tarnybos vadovė.

70–85 procentais atvejų seksualinį smurtą vaikai patiria artimoje aplinkoje, o skriaudėjas yra asmuo, kurį vaikas pažįsta ir kuriuo pasitiki: giminaitis, bendraamžis, šeimos draugas ar kitas artimas žmogus.

Remiantis Tarnybos turima informacija, seksualinį smurtą dažniau patiria mergaitės, bet nebūtinai berniukų nuo seksualinio smurto nukentčia mažiau, tiesiog jie išgyvena stiprų gėdos jausmą ir vengia prisipažinti, dažnai yra linkę patirtus įvykius nutylėti.

I. Skuodienė kviečia nepamiršti, jog kiekvienas iš mūsų galime padėti sustabdyti smurtą prieš vaikus. Pastebėjus pernelyg seksualizuotą vaiko elgesį, staigų susidomėjimą seksualinėmis temomis, polinkį

žaisti seksualinius žaidimus, uždaramą ar nenorą bendrauti, fizinės ir emocinės sveikatos pablogėjimą, savęs žalojimą – galima įtarti, kad prieš vaiką yra ar buvo smurtaujama, todėl žmonių prašoma nelikti abejingiems ir visada pranešti šią informaciją.

„Svarbu atkreipti dėmesį į tai, ką vaikas kalba, taip pat būtina pastebėti ir tuos dalykus, apie kuriuos vaikas vengia kalbėti. Vaiko teisių gynėjų praktika rodo ir su seksualinį smurtą patyrusiais vaikais dirbantys psichologai pastebi, jog įvairius patirtos seksualinės prievartos ženklus galima pamatyti per vaiko piešinius, rašinėlius. Kartais vaikas gali sakyti, kad taip buvo mano draugui, nors iš tiesų taip nutiko jam. Jeigu vaikas, jo elgesys kažkuo pasikeitė, labai svarbu išsiaiškinti, kodėl taip nutiko ir stebėti ar nėra kitų ženklų, kurie bylotų apie patirtą seksualinę prievartą“, – atkreipia dėmesį Tarnybos vadovė.

Pasak I. Skuodienės, apsaugoti vaikus nuo seksualinio smurto galima ne tik reaguojant į vaiko siunčiamus pagalbos signalus ir pasikeitusį elgesį, bet ir skiriant nuoširdaus dėmesio ir laiko prevenciniams pokalbiams su vaiku seksualinės prievartos tema.

„Kiekvieno iš mūsų atsakomybė – nuo mažens ugdyti vaiko suvokimą apie save ir savo kūną, kuris priklauso tik jam ir be jo paties sutikimo, niekam nevalia jo liesti. Turime mokyti vaiką atpažinti savo kūno ribas, pasakyti, kad ir aplinkiniai turi jas gerbti, taip pat paaiškinti, ką jis turėtų daryti, kai susiduria su kito žmogaus nemaloniu ir netinkamu elgesiu, prisilietimais, veiksmais. Galiausiai, išmokyti vaiką pasakyti tvirtą „ne“ ir „stop“, kai kažkas kitas jo asmenines ribas nori peržengti“, – primena I. Skuodienė.

Labai svarbu prisiminti, kad nėra vieno konkretaus požymio, kuriuo remiantis, būtų galima tvirtai pasakyti, jog vaikas patiria seksualinę ar kitą prievartą. Tik esant bent kelių požymių grupei, galima įtarti, kad prieš vaiką yra ar buvo smurtaujama.

Profesionali specialistų pagalba tiek vaikams, nukentėjusiems nuo seksualinės prievartos, tiek kartu emociškai išgyvenantiems jų šeimos nariams, prieinama ir Lietuvoje – čia veikia vienintelis specializuotas vaikų, nukentėjusių nuo seksualinės prievartos, pagalbos centras „Užuovėja“, kuriame sutelktos visos paslaugos, reikalingos tiriant seksualinio smurto prieš vaikus atvejus bei teikiama nemokama kompleksinė pagalba.

Kilus klausimams kviečiame žmones pasikonsultuoti su vaiko teisių gynėjais skambinant nemokamu tel. 8 800 10 800, taip pat galima rašyti žinutę interneto svetainėje vaikoteises.lrv.lt esančiame pokalbių laukelyje. Pranešti apie vaiko teisių pažeidimą galima artimiausiame vaiko teisių apsaugos skyriuje, užpildant formą Tarnybos interneto svetainėje arba skambinant bendruoju pagalbos numeriu 112.